

σας, ὅπως εἶναι ἢ μητέρα μέσα στοῦ παιδί: αὐτὸ ἄς εἶναι ἢ λέξη
σας γιὰ τὴν ἀρετή!

Ἄληθινά, σᾶς πῆρα ἕκατὸ λέξεις καὶ τὰ πιὸ ἀγαπητὰ παι-
γνίδια τῆς ἀρετῆς σας· καὶ νὰ ποὺ μοῦ θυμώνετε ὅπως θυμώνουν
τὰ παιδιά.

Ἔπαιζαν στὴ θάλασσα, — ξαφνικὰ ἦρθε τὸ κῦμα καὶ πῆρε
μαζί του τὸ παιγνίδι τους στὰ βάθη τῆς θάλασσας: καὶ τώρα
κλαῖνε.

Μὰ τὸ ἴδιο κῦμα θὰ τοὺς φέρει καινούργια παιγνίδια καὶ
καινούργια παρδαλὰ κοχύλια θὰ τοὺς ξεβράσει.

Ἔτσι θὰ παρηγορηθοῦν· κι ὅπως αὐτά, ἔτσι καὶ σεῖς, φίλοι
μου, θὰ ἔχετε τὶς παρηγοριές σας — καὶ καινούργια παρδαλὰ
κοχύλια!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟ ΣΚΥΛΟΛΟ·Ι·

Ἡ ΖΩΗ εἶναι μιὰ πηγὴ χαρᾶς· μὰ ὅπου πίνει τὸ σκυλολόι
δὲν τὰ πηγάδια εἶναι φαρμακωμένα.

Ἀγαπῶ κάθε τι καθαρὸ· μὰ δὲ μπορῶ νὰ βλέπω τὰ μουσού-
δια ποὺ μορφάζουνε καὶ τὴ δίψα τῶν ἀκάθαρτων.

Ἐρριξαν τὸ μάτι τους στὸ πηγάδι: καὶ τώρα τὸ σιχαμερὸ
τους χαμόγελο ἀντανακλᾶται καὶ μοῦ χαμογελά μέσα ἀπὸ τὸ
πηγάδι.

Δηλητηριάσανε τὸ ἅγιο νερὸ μὲ τὴν ἀκολασία τους· καὶ κα-
θῶς ὀνομάσανε Χαρὰ τὰ βρώμικα ὄνειρά τους, δηλητηριάσανε καὶ
τὶς λέξεις ἀκόμα.

Μανιάζει ἢ φλόγα ὅταν βάνουνε στὴ φωτιά τὶς ὑγρὲς καρδιές
τους· τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα παφλάζει καὶ καπνίζει ἐκεῖ ποὺ τὸ σκυ-
λολόι σιμώνει στὴ φωτιά.

Γλυκερὸς κ' ὑπερβολικὰ μαλακὸς γίνεται στὰ χέρια τους ὁ
καρπός: ἀνεμόδαρτο κι ἀλύγιστο κάνει τὸ βλέμμα τους τὸ καρ-
ποφόρο δέντρο.

Καὶ μερικοί, ποὺ ἀποστράφηκαν τὴ ζωὴ, δὲν τὸ ἔκαναν παρὰ
μόνο ἀπὸ τὴν ἀποστροφή τους γιὰ τὸ σκυλολόι: δὲ θέλανε νὰ
μοιραστοῦνε πηγὴ καὶ φλόγα καὶ καρπὸ μὲ τὸ σκυλολόι.

Καὶ μερικοὶ ποὺ πήγανε στὴν ἔρημο καὶ διψάσανε μὲ τ'
ἀρπαχτικὰ θηρία, δὲν τὸ ἔκαναν παρὰ μόνο γιὰτὶ δὲν ἤθελαν νὰ
καθίσουν μὲ τοὺς βρώμικους καμηλιέρηδες γύρω ἀπὸ τὴ στέρνα.

Καὶ μερικοὶ ποὺ ἦρθανε σὰν καταστροφεῖς καὶ σὰν χαλάζι
πάνω σ' ὄλα τὰ καρποχώραφα, δὲ θέλανε παρὰ μόνο νὰ καρφώ-
σουνε τὸ πόδι τους μέσα στὸ στόμα τοῦ σκυλολογίου κ' ἔτσι νὰ
τοῦ φράξουνε τὸ λαρύγγι.

Καὶ δὲν εἶναι Αὐτὸ ἢ μπουκιά ποὺ περισσότερα ὑπόφερα
γιὰ νὰ καταπιῶ ὥστε νὰ μάθω πῶς ἢ ἴδια ἢ ζωὴ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ
ἐχθρότητα καὶ θάνατο καὶ σταυρὸ μαρτυρίου: —

παρὰ ρώτησα κάποτε καὶ σχεδὸν πνίγηκα ἀπὸ τὸ ἐρώτημά μου: πῶς; ἡ ζωὴ χ ρ ε ι ἄ ζ ε τ α ι καὶ τὸ σκυλολόϊ ἀκόμα;

Χρειάζονται τὰ δηλητηριασμένα πηγάδια κ' ἡ φωτιὰ τοῦ βρωμοκοπᾶ καὶ τὰ βρώμικα ὄνειρα καὶ τὰ σκουλήκια στὸ ψωμί τῆς ζωῆς;

Ὅχι τὸ μῖσος μου, ἡ ἀηδία μου μοῦ ἔτρωγε πειναισμένα τὴ ζωή! Ἄχ, πολλές φορές τὸ βαριόμου τὸ πνεῦμα μου, ὅταν εὔρισκα καὶ τὸ σκυλολόϊ πνευματώδες!

Καὶ γύρισα τὶς πλάτες μου στοὺς κυρίαρχους, ὅταν εἶδα τί ὀνομάζονε τώρα κυριαρχία: ἐμπορεία καὶ συναλλαγή τῆς δύναμης — μὲ τὸ σκυλολόϊ!

Καὶ κατοίκησα σὲ ξενόγλωσσους λαούς, μὲ κλεισμένα οὐτιά: γιὰ νὰ μοῦ μείνει ξένη ἡ γλῶσσα τῆς ἐμπορείας τους καὶ τῆς συναλλαγῆς τους γύρω ἀπὸ τὴ δύναμη.

Καὶ κρατώντας τὴ μύτη μου, διάσχισα μὲ κρῦα καρδιὰ ὅλα τὰ Χτῆς καὶ τὸ Σήμερα: ἀληθινά, ἀηδιαστικὰ μυρίζουν ὅλα τὰ Χτῆς καὶ τὸ Σήμερα ἀπὸ τὸ σκυλολόϊ τῶν λογοτεχνούντων!

Σὰν ἀνάπηρος ποῦ ἐγίνε κουφὸς καὶ τυφλὸς καὶ βουβός: ἔτσι ἔζησα πολὺν καιρὸ, γιὰ νὰ μὴ ζήσω μὲ τὸ σκυλολόϊ τῆς δύναμης, τῆς πέννας καὶ τῆς χαρᾶς.

Μὲ πολὺ κόπο ἀνέβηκε σκάλες τὸ πνεῦμα μου, καὶ προσεχτικό· οἱ ἐλεημοσύνες τῆς χαρᾶς ἦσαν ἡ παρηγοριά του· στὸ μπαστούνι τοῦ τυφλοῦ ἀκουμπώντας γλιστροῦσε ἡ ζωή.

Τί μοῦ εἶχε σταθεῖ, ἀλήθεισ; Πῶς γλύτωσα ἀπὸ τὴν ἀηδία; Ποιὸς ξανάμειωσε τὸ μάτι μου; Πῶς πέταξα στὰ ὕψη, ὅπου κανένα σκυλολόϊ δὲν κάθεται κοντὰ στὴν πηγὴ;

Ἡ ἴδια ἡ ἀηδία μου μοῦ δημιούργησε φτεροῦγες καὶ δυνάμεις ποῦ μαντεύουνε τὶς πηγές; Ἀληθινά, στὰ ὕψη ἔπρεπε νὰ πετάξω γιὰ νὰ ξαναβρῶ τὴν πηγὴ τῆς χαρᾶς!

ὦ, τὴ βρήκα, ἀδελφοί μου! Ἐδῶ, στὰ ὕψη ἀναβρῦζει γιὰ μένα ἡ πηγὴ τῆς χαρᾶς! Κ' ὑπάρχει μιὰ ζωή, ποῦ κανένα σκυλολόϊ δὲν πίνει μαζί σου!

Μὲ πολλὴ δύναμη σχεδὸν ἀναβρῦζεις γιὰ μένα, πηγὴ τῆς χαρᾶς! Καὶ συχνὰ ξαναδειάζεις τὸ κύπελλο μόνο γιατί θέλεις νὰ τὸ γιομίσεις!

Κι ἀκόμα πρέπει νὰ μάθω νὰ σὲ πλησιάξω πιὸ ταπεινός: μὲ πολλὴ δύναμη ξεχειλίζει κι ὄρμᾶ πρὸς ἐσένα ἡ καρδιά μου:

Ἡ καρδιά μου, ποῦ μέσα της φλογίζεται τὸ καλοκαίρι μου, τὸ σύντομο, τὸ ζεστό, τὸ βαρύθυμο, τὸ μακάριο: πόσο τὸ καλοκαίρι τῆς καρδιάς μου γυρεύει τὴ δροσιά σου!

Πέρασε ἡ δισταχτικὴ θλίψη τῆς ἀνοιξῆς μου! Πέρασε ἡ κακία τῶν χιονοφιόδων μου Ἰούνιο μῆνα! Καλοκαίρι ἔγινε ὅλος μου καὶ θερινὸ μεσημέρι!

Ἐνα καλοκαίρι στὰ ὕψιστα ὕψη μὲ δροσερὲς πηγές καὶ μακάρια γαλήνη: ὦ, ἐλάτε, φίλοι μου, γιὰ νὰ γίνει πιὸ μακάρια ἡ γαλήνη μου!

Γιατί αυτό 'ναι τὸ ὕψος μας κ' ἡ πατρίδα μας: πολὺ πιὸ ψηλὰ καὶ σ' ἀπότομο μέρος εἶναι ἡ κατοικία μας ἐδῶ, πιὸ ψηλὰ ἀπ' ὄλους τοὺς ἀκάθαρτους καὶ τὴ δίψα τους.

Ρίξτε μόνο τὸ καθαρὸ μάτι σας στὴν πηγὴ τῆς χαρᾶς μου, ὦ φίλοι! Πῶς θὰ μπορούσε νὰ ταραχτεῖ ἀπ' αὐτό; Θὰ σᾶς ἀντιχαμογελάσει μὲ τὴν καθαρότητά της.

Στὸ δέντρο τοῦ μέλλοντος θὰ φτιάξουμε τὴ φωλιά μας· ἀετοὶ θὰ φέρνουν στὸ ράμφος τους τροφή, στοὺς ἐρημίτες ἐμᾶς!

'Αληθινά, ὄχι τροφή πού θὰ δικαιούνταν νὰ φᾶνε μαζί μας οἱ ἀκάθαρτοι! Φωτιά θὰ νομίζανε πῶς τρῶνε καὶ θὰ τοὺς καίγονταν τὰ μουσούδια!

'Αληθινά, δὲν ἔχουμε ἐτοιμασμένες κατοικίες ἐδῶ πάνω γι' ἀκάθαρτους! Παγερὴ θά'ταν ἡ εὐτυχία μας γιὰ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματά τους!

Καὶ σὰν δυνατοὶ ἄνεμοι θὰ ζοῦμε ἀπὸ πάνω τους, τῶν ἀετῶν γείτονες, τοῦ χιονιοῦ γείτονες, τοῦ ἡλίου γείτονες: ἔτσι ζοῦνε οἱ δυνατοὶ ἄνεμοι.

Καὶ ἄνεμου ὄμοιος θὰ φυσήξω κάποτε ἀνάμεσά τους καὶ μὲ τὸ πνεῦμα μου θὰ πάρω τὴν πνοὴ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τους: ἔτσι θέλει τὸ μέλλον μου.

'Αληθινά, ἓνας δυνατὸς ἄνεμος εἶναι ὁ Ζαρατούστρα γιὰ κάθε τι πού θρῖσκεται χαμηλά· καὶ τέτοια συμβουλὴ συμβουλεύει τοὺς ἐχθροὺς του καὶ κάθε τι πού φτύνει καὶ ξερνᾶ: «ἔχετε τὸ νοῦ σας μὴ φτύσετε κατὰ τοῦ ἀνέμου!»

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΡΑΧΝΕΣ

ΚΟΙΤΑΞΕ, αὐτὴ 'ναι ἡ φωλιά τῆς ἀράχνης! Θέλεις νὰ δεῖς καὶ τὴν ἴδια; Ἐδῶ κρέμεται τὸ δίχτυ της: κούνησέ το γιὰ νὰ τὴν κάμεις νὰ τρέμει.

Τότε ἔρχεται μόνη της: καλωσόρισες, ἀράχνη! Μαῦρό 'ναι στὴ ράχη σου τὸ τρίγωνο καὶ σύμβολό σου· καὶ ξέρω ἐπίσης τί κρύβεις μέσα στὴ ψυχὴ σου.

Ἐκδίκηση κρύβεται μέσα στὴν ψυχὴ σου: ὅπου δαγκάσεις, ἐκεῖ φουσκώνει μαύρη ἡ πέτσα· τὸ φαρμάκι σου πληγώνει μ' ἐκδίκηση τὴν ψυχὴ!

Ἔτσι, ἐν παραβολαῖς ἀνοίγω τὸ στόμα μου σὲ σᾶς, ἱεροκήρυκες τῆς ἰσότητος, πού πληγώνετε τὴν ψυχὴ! Γιὰ μένα εἰσαστε ἀράχνες καὶ κρυφοὶ μνησίκακοι!

Μὰ θὰ τὸ ἐγάλω στὸ φῶς ἐγὼ ὅ,τι κρυφὸ ἔχετε: γι' αὐτὸ σᾶς πετῶ κατάμουτρα τὸ γέλιο μου τοῦ ὕψους.

Ξεσκίζω τὸ δίχτυ σας γιὰ νὰ σᾶς σπρώξει ἡ λύσσα σας νὰ βγῆτε ἀπὸ τὴ φωλιά τῆς ψευτιάς σας; κ' ἡ ἐκδίκησή σας νὰ πηδήσει ἔξω, πίσω ἀπὸ τὴ λέξη σας «δικαιοσύνη».

Κι' αὐτὸ γιὰ νὰ σωθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν

ἐκδίκηση: αὐτό 'ναι τὸ γιοφύρι μου ποὺ ὁδηγεῖ στὴν πιὸ ὑψηλὴν ἐλπίδα κ' ἓνα οὐράνιο τόξο ὕστερα ἀπὸ πολυκαιρισμένες κακοκαιρίες.

Μὰ οἱ ἀράχνες θέλουν, φυσικά, κάτι ἄλλο. «Τὸ νὰ γιομίσει ὁ κόσμος ἀπὸ τὶς κακοκαιρίες τῆς ἐκδίκησής μας, αὐτὸ ἀκριβῶς ὀνομάζουμε ἐμεῖς δικαιοσύνη» — ἔτσι κουβεντιάζουν συναμετάξυ τους.

«Θὰ ἐκδικούμαστε καὶ θὰ βρίζουμε ὄσους δὲν μᾶς μοιάζουνε ἔτσι ὑπόσχονται στὸν ἑαυτὸ τους οἱ καρδιές τῶν ἀραχνῶν.

«Καὶ «θέληση γιὰ ἰσότητα» — αὐτὸ θὰ 'ναι ἀπὸ τώρα κ' ὕστερα τὸ ὄνομα τῆς ἀρετῆς· καὶ θὰ ὑψώσουμε τὴν κραυγὴ μας ἐναντίον τοῦ κάθε τι ποὺ ἔχει δύναμη!»

Ἡ τρέλλα τῆς ἀνικανότητος τῶν τυράννων κραυγάζει καὶ σὲ σᾶς, ἐπίσης, ὡς ἱεροκήρυκες τῆς ἰσότητος, γιὰ «ἰσότητα»: ἡ πιὸ κρυφὴ σας ἀκολασία τυράννου κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴ λέξη ἀρετῆ!

Ἄγαναχτησμένη ἔπαρση, συγκρατημένος φθόνος, ἴσως ἡ ἔπαρση κι ὁ φθόνος τῶν πατέρων σας: ἀπὸ μέσα σας ἀναπηδᾶσαν φλόγα καὶ τρέλλα ἢ ἐκδίκηση.

Ὅ,τι ἀποσιώπησε ὁ πατέρας, ἔρχεται στὸ στόμα τοῦ γιοῦ· καὶ συχνὰ βρήκα τὸν γιὸ σὰν ἀπογυμνωμένο μυστικὸ τοῦ πατέρα.

Μοιάζουνε μ' ἐνθουσιώδεις: μὰ ὅ,τι ἐνθουσιάζεται δὲν εἶναι ἡ καρδιά τους, — παρὰ ἡ ἐκδίκησή τους. Κι ὅταν γίνονται λεπτοὶ καὶ ψυχροί, αὐτὸ δὲν ὀφείλεται στὸ πνεῦμα τους, μὰ στὸν φθόνο ποὺ τοὺς κάνει λεπτοὺς καὶ ψυχροὺς.

Ἡ ζήλεια τους τοὺς ὁδηγεῖ καὶ στὸ μονοπάτι τῶν στοχαστῶν· κι αὐτό 'ναι τὸ γνῶρισμα τῆς ζήλειας τους — πάντα πάνε πολὺ μακριά: γιὰ νὰ πρέπει στὸ τέλος ἡ κούρασή τους νὰ πέφτει νὰ κοιμηθεῖ πάνω στὸ χιόνι.

Σὲ κάθε μομφή τους ἤχει ἡ ἐκδίκηση, σὲ κάθε ἔπαινό τους θὰ βρεῖς καὶ τὴν πρόθεση νὰ σὲ πονέσουν· καὶ τὸ νὰ 'ναι δικαστὲς τοὺς φαίνεται ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία.

Ἄλλ' ἔτσι σᾶς συμβουλεύω, φίλοι μου: νὰ δυσπιστεῖτε σὲ ὄλους ποὺ ἔχουν δυνατὸ τὸ ἔνστιχτο τῆς τιμωρίας!

Εἶναι λαὸς ἀπὸ κακὸ σόϊ καὶ ράτσα· στὰ πρόσωπά τους βλέπεις τὸν δῆμιο καὶ τὸ κυνηγόσκυλο.

Νὰ δυσπιστεῖτε σ' ὄλους αὐτούς, ποὺ μιλοῦνε πολὺ γιὰ τὴν δικαιοσύνη τους! Ἀληθινά, δὲν εἶναι μόνο τὸ μέλι ποὺ λείπει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τους.

Κι ὅταν αὐτονομάζονται «καλοὶ καὶ δίκαιοι», μὴ ξεχνᾶτε πῶς γιὰ νὰ γίνουν φαρισαῖοι δὲν τοὺς λείπει παρὰ μόνο — ἡ δύναμή!

Δὲν θέλω νὰ μὲ συγχέετε καὶ νὰ μὲ παίρνετε γι' ἄλλον, φίλοι μου.

Ἐπάρχουν μερικοὶ ποὺ κηρύσσουνε τὴ διδασκαλία μου γιὰ τὴ ζωὴ: καὶ συνάμα εἶναι ἱεροκήρυκες τῆς ἰσότητος καὶ ἀράχνες.

Μιλοῦνε γιὰ θέληση τῆς ζωῆς, ἂν καὶ κάθονται μέσα στὴ

φωλιά τους, οί φαρμακερές ύφάντρες, μακριὰ ἀπὸ τῆ ζωῆ: κι αὐ-
τὸ μόνο γιατί θέλουν νὰ κάνουν κακό.

Θέλουν νὰ κάνουν κακὸ σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν τώρα τῆ δύνα-
μη: γιατί οί τελευταῖοι αὐτοὶ ἀγαποῦνε πολὺ τὸ κήρυγμα τοῦ
θανάτου.

Ἄν τὰ πράγματα ἦσαν διαφορετικά, διαφορετικὰ θὰ διδά-
σκανε κ' οί ἀράχνες: γιατί αὐτοὶ ἀκριβῶς ὑπῆρξαν ἄλλοτε οί συ-
κοφάντες τοῦ κόσμου κ' ἐκεῖνοι ποὺ ἀνάψανε πυρὲς γιὰ τοὺς αἰ-
ρετικούς.

Μ' αὐτοὺς τοὺς ἱεροκήρυκες τῆς ἰσότητος δὲ θέλω νὰ συγχέ-
ομαι καὶ νὰ μὲ παίρνουνε σὰν ἕναν ἀπὸ δαύτους. Γιατί ἡ δικαιο-
σύνη μοῦ λέει: «οί ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἴσοι».

Κι οὔτε πρέπει νὰ γίνουιν ἴσοι! Τί θὰ 'ταν τότε ἡ ἀγάπη μου
γιὰ τὸν ὑπεράνθρωπο, ἂν μιλοῦσα διαφορετικά;

Πάνω σὲ χίλια γιοφύρια καὶ δρόμους πρέπει νὰ ὀρμουῖνε
πρὸς τὸ μέλλον κι ὄλο νὰ μπαίνουιν ἀνάμεσά τους περισσότεροι
πόλεμοι καὶ ἀνισότητες: αὐτὸ μοῦ λέει ἐμένα ἡ μεγάλη μου
ἀγάπη!

Ἐπινοητὲς ἀγαλμάτων καὶ φαντασμάτων πρέπει νὰ γίνουιν
ἀπὸ τὴν ἐχθρότητά τους, καὶ πρέπει ν' ἀγωνιστοῦν τὸν ὕψιστον
ἀγῶνα συναμετάξυ τους μὲ τ' ἀγάλματα καὶ τὰ φαντάσματά τους!

Καλὸ καὶ κακό, καὶ πλούσιος καὶ φτωχός, καὶ ὑψηλὸ καὶ
τιποτένιο, καὶ ὄλα τὰ ὀνόματα τῶν ἀξιῶν: ὄπλα πρέπει νὰ 'ναι
καὶ σύμβολα ἠχοῦντα ὅτι ἡ ζωῆ πρέπει νὰ ξεπερνᾷ ὄλοένα τὸν
ἴδιο τὸν ἑαυτὸ της!

Ἡ ἴδια ἡ ζωῆ θέλει νὰ οἰκοδομηθεῖ μὲ κίονες καὶ σκαλοπάτια
στὰ ὕψη: θέλει νὰ ρίξει τὸ βλέμμα της στοὺς μακρυνοὺς ὀρίζον-
τες καὶ στὶς μακάριες ὀμορφιές, — γι' αὐτὸ χρειάζεται ὕψος.

Κ' ἐπειδὴ χρειάζεται ὕψος, χρειάζεται σκαλοπάτια κι ἀντί-
στασιι σκαλοπατιῶν κι ἀνεβαίνοντες! Ἡ ζωῆ θέλει ν' ἀνεβεῖ κι
ἀνεβαίνοντας νὰ ξεπεράσει τὸν ἑαυτὸ της.

Καί, γιὰ δῆτε, ἀλήθεια, φίλοι μου! Ἐδῶ ποὺ εἶναι ἡ φωλιά
τῆς ἀράχνης, ὑψώνονται τὰ ἐρείπια ἑνὸς ἀρχαίου ναοῦ, — κοιτά-
ξετε, λοιπόν, μὲ φωτισμένα μάτια!

Ἀληθινά, αὐτὸς ποὺ ὕψωσε ἐδῶ ἕναν ἄλλον καιρὸ σὲ λίθινο
πύργο τῆ σκέψη του, ἐγνώριζε σὰν τὸν σοφώτατο τὸ μυστικὸ ὄλης
τῆς ζωῆς!

Ἀγῶνας καὶ ἀνισότητα πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ στὴν Ὄμορ-
φιᾶν ἀκόμα, καὶ πόλεμος γιὰ τῆ δύναμη καὶ τὴν ἐπικράτησι: αὐ-
τὸ μᾶς ἐδίδαξε ἐδῶ μὲ πεισματικώτατο σύμβολο.

Πόσο θεϊκὰ συντρίβονται ἐδῶ, μέσα στὸν ἀγῶνα, θόλοι καὶ
ἀψίδες: ὄπως τὸ φῶς μὲ τοὺς ἴσκιους, ἔτσι ἀντιμάχονται ὀ
ἕνας τὸν ἄλλον οί θεῖοι ἀγωνιζόμενοι —

ὄμοια ἄς εἴμαστε κ' ἐχθροὶ σίγουροι καὶ ὄραῖοι, φίλοι μου!
Θεϊκὰ θ' ἀνταγωνιζόμαστε μεταξύ μας!

Ἄλλοίμονο! Νὰ ποὺ μὲ δάγκωσε καὶ μένα τὸν ἴδιον ἡ ἀρά-

χνη, παλιά μου έχθρά! Θεϊκά σίγουρη και δμορφη με δάγκωσε στο δάχτυλο!

«Πρέπει να υπάρχει τιμωρία και δικαιοσύνη — έτσι σκέφτεται η άραχνη: δεν τραγουδήθηκαν εδώ του κάκου ὕμνοι πρὸς τὴν τῆς ἐχθρότητας!»

Ναί, ἡ ἀράχνη ἐκδικήθηκε! Κι ἀλλοίμονο! τώρα θὰ μοῦ χαλάσει καὶ τὴν ψυχὴ μου μ' ἐκδίκηση!

Μὰ γιὰ νὰ μὴ χαλάσω, φίλοι μου, δέσετέ με ἐδῶ, σ' αὐτὴ τὴν κολόνα! Προτιμῶ νὰ 'μαι ἕνας στυλίτης παρὰ στρόβιλος τῆς μνησικακίας!

Ἀληθινά, δὲν εἶναι ἀνεμοστρόβιλος καὶ τυφῶνας ὁ Ζαρατούστρα κι ἂν κ' εἶναι χορευτῆς, ποτέ, ἀλήθεια, χορευτῆς τῆς ταραντέλλας! ¹

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΗΜΙΣΜΕΝΟΥΣ ΣΟΦΟΥΣ

ΤΟΝ ΛΑΟ ἔχετε ἱπηρετήσει καὶ τὴν πρόληψη τοῦ λαοῦ, ὅλοι ἐσεῖς οἱ φημισμένοι σοφοί! — κι ὁ χι τὴν ἀλήθεια! Κι ἀκριδῶς γι' αὐτὸ σᾶς ἐτίμησαν.

Καὶ γι' αὐτὸ ἀνέχτηκαν τὴν ἀπιστία σας, γιὰτί 'ταν μιὰ ἰδιοτροπία σας καὶ λοξοδρόμισμα πρὸς τὸν λαό. Ἔτσι κι ὁ ἀφέντης ἀφήνει τοὺς δούλους του στὴν διάθεσή τους καὶ διασκεδάζει μὲς στὴν ὑπεροψία του.

Ἄλλ' αὐτὸς ποὺ μισεῖται ἀπὸ τὸν λαό, ὅπως ἕνας λύκος ἀπὸ τοὺς σκύλους: εἶναι τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα, ὁ ἐχθρὸς τῶν ἀλυσσίδων, ἐκεῖνος ποὺ δὲν λατρεύει τίποτα, ἐκεῖνος ποὺ κατοικεῖ στὰ δάση.

Τὸ νὰ τὸν διώξει ἀπὸ τὴν τρύπα του — αὐτὸ ὁ λαὸς τ' ὠνόμασε ἀπὸ πάντα τοῦ «ἐννοια τοῦ δικαίου»: ἐναντίον του ξαπολεῖ ὡς τὰ τώρα τὰ πιὸ δαγκανιάρικα σκυλιά του.

Γιατί «ἡ ἀλήθεια θρίσκεται ἐκεῖ ποὺ θρίσκεται ὁ λαός! Ἀλλοίμονο, ἀλλοίμονο σ' αὐτὸν ποὺ ἀναζητᾶ!» Ἔτσι διαλαλοῦσε ἀπὸ πάντα του.

Θελήσατε νὰ δώσετε δίκιο στὸ λαὸ σ' ὅ,τι λατρεύει κι αὐτὸ τ' ὠνόμασατε «θέληση γι' ἀλήθεια», ὡ φημισμένοι σοφοί!

Κ' ἡ καρδιά σας πάντα ἔλεγε μέσα της: «ἀπὸ τὸ λαὸ πρὸέρχομαι: ἀπὸ τὸ λαὸ μοῦ ἦρθε κ' ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ».

Σκληροτράχηλοι κ' ἐξυπνοι, τοῦ γαϊδάρου ὅμοιοι, πάντα παρυσιαστήκανε σὰν μεσολαβητὲς τοῦ λαοῦ.

Καὶ μερικοὶ δυνατοί, ποὺ θέλανε νὰ συμβαδίζουνε μαζὶ μὲ τὸ λαό, ἔξεψαν μπροστὰ ἀπὸ τ' ὄλογά τους — ἕνα γαῖδουράκι, ἕναν φημισμένο σοφό.

1.— Σημ. τ. Μετ.: Tarantel καὶ ἰταλικά tarantella, ἕνα εἶδος ἀράχνης, ἀλλὰ καὶ χορὸς τῶν Ταραντίνων τῆς Ν. Ἰταλίας, ἡ ταραντέλλα.

Καὶ τώρα θά 'θελα, ὦ φημισμένοι σοφοί, νὰ πετάξετε ὀλό-
τελα ἀπὸ πάνω σας, ἐπιτέλους, τὴ λεοντή!

Τὴν προβιά τοῦ ἀρπαχτικοῦ θηρίου, τὴν παρδαλή, καὶ τὴν
ἀξυρισιά τοῦ ἐρευνητῆ, τοῦ ἐξερευνητῆ, τοῦ κατακτητῆ!

Ἄχ, γιὰ νὰ μάθω νὰ πιστεύω στὴν «ἀληθοσύνη» σας, πρέ-
πει νὰ συντρίψετε πρῶτα τὴ λατρευτικὴ θέλησή σας.

Ἄληθινὸν — ἔτσι ὀνομάζω ἐγὼ αὐτὸν ποὺ πηγαίνει σὲ
ἀκατοίκητες ἀπὸ Θεοῦ ἐρήμους κ' ἔχει συντρίψει τὴ λατρευτικὴ
του καρδιά.

Μέσα σὲ κίτρινους ἄμμους καὶ φλογισμένους ἀπὸ τὸν ἥλιο
ἀγναντεύει τὰ πλούσια σὲ νερομόνες νησιά, ὅπου ὁ,τι ζεῖ ξαπτο-
σταίνει κάτω ἀπὸ σύσκια δέντρα.

Μὰ ἡ δίψα του δὲν τὸν πείθει νὰ μοιάσει μὲ τοὺς εὐχαρι-
στημένους αὐτούς· γιὰτὶ ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχουν ὄψεις, ὑπάρχουν
καὶ εἰδῶλα Θεῶν.

Πεινασμένο, βίαιο, μοναχικό, δίχως Θεό: ἔτσι τὸ θέλει τὸ
λιοντάρι ἢ ἴδια του ἢ θέληση.

Ἐλεύθερη ἀπὸ τὴν εὐτυχία τῶν δούλων, λυτρωμένη ἀπὸ Θε-
οῦς καὶ λατρεῖες, ἀτρόμητη καὶ τρομερή, μεγάλη καὶ μοναχική:
τέτοια εἶναι ἡ θέληση τοῦ ἀληθινοῦ.

Στὴν ἔρημο κατοίκησαν πάντα τους οἱ ἀληθινοί, τὰ ἐλεύθε-
ρα πνεύματα, σὰν κύριοι τῆς ἐρήμου· μὰ στὶς πολιτεῖες κατοι-
κοῦν οἱ καλοθρεμμένοι, φημισμένοι σοφοί, — τὰ φορτηγὰ ζῶα.

Πάντα, δηλαδή, σέρνουνε, σὰν γαῖδαροι — τὰ κάρρα τοῦ
λαοῦ.

Ὅχι πῶς τὰ ἔχω γι' αὐτὸ μαζί τους: μὰ πάντα μοῦ φαίνον-
ται δούλοι καὶ ὑποζύγια μόνο, κι ὅταν ἀκόμη λαμποκοποῦν ἀπὸ
χρυσὰ στολίδια.

Καὶ δὲν εἶναι λίγες οἱ φορές ποὺ ὑπῆρξε καλοὶ δούλοι κι
ἀξιέπαινοι. Γιατὶ ἔτσι μιλά ἡ ἀρετὴ: «ἂν πρέπει νὰ ἴσαι δού-
λος, τότε ν' ἀναζητᾷς αὐτὸν ποὺ χρησιμοποιοεῖ καλύτερα τὴν ὑπηρε-
σία σου!

Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ κυρίου σου πρέπει νὰ μεγα-
λώσουνε, μόνο γιὰτὶ τὸν ὑπηρετεῖς ἐσύ: ἔτσι μεγαλώνεις κι ὁ
ἴδιος ἐσὺ μὲ τὸ πνεῦμα του καὶ τὴν ἀρετὴ του!»

Κι ἀλήθεια, ὦ φημισμένοι σοφοί, ὦ δούλοι τοῦ λαοῦ! Οἱ
ἴδιοι ἐσεῖς μεγαλώσατε μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ λαοῦ —
κι ὁ λαὸς ἀπὸ σᾶς! Πρὸς τιμὴν σας τὸ λέω αὐτά!

Μὰ γιὰ μένα παραμείνατε λαὸς ἀκόμα καὶ μὲ τὶς ἀρετές
σας, λαὸς μὲ ἀδύνατα μάτια, — λαὸς, ποὺ δὲν ξέρει τί σημαί-
νει πνεῦμα!

Πνεῦμα εἶναι ἡ ζωὴ ποὺ κομματιάζει τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό
της: ποὺ πληθαίνει τὴ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ της μὲ τὸν ἴδιο της
τὸν πόνο, — τὸ ξέρατε ὡς τώρα αὐτό;

Κ' ἡ εὐτυχία τοῦ πνεύματος εἶναι αὐτό: νὰ εἴστε χρῆσιμοι

καὶ χειροτονημένοι ἀπὸ τὰ δάκρυα σὲ ἱερὸ σφάγιο, — τὸ ξέρατε ὡς τώρα αὐτό;

Καὶ ἡ τύφλωσις τοῦ τυφλοῦ κ' ἡ ἀναζήτησή του καὶ τὸ πασπάτεμά του δὲν μαρτυρᾶ παρὰ μόνο τῆ δύναμη τοῦ ἡλίου ποῦ εἶχε δεῖ, — τὸ ξέρατε ὡς τώρα αὐτό;

Καὶ μὲ βουνὰ πρέπει νὰ μάθει νὰ οἰκοδομεῖ ὁ γνώστης! Εἶναι λίγο τ' ὅτι τὸ πνεῦμα μετατοπίζει βουνά; — Τὸ ξέρατε ὡς τώρα αὐτό;

Δὲ γνωρίσατε παρὰ μόνο τὶς σπίθες τοῦ πνεύματος: μὰ δὲ βλέπετε τὸ ἀμόνι, ποῦ εἶναι τὸ πνεῦμα, καὶ τῆ σκληρότητα τοῦ σφυριοῦ του!

Ἄληθινά, δὲ γνωρίζετε τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ πνεύματος! Μ' ἀκόμη λιγώτερο θ' ἀντέχαστε τὴ μετριοφροσύνη τοῦ πνεύματος, ἂν ἤθελε νὰ μιλήσει καμιά φορά!

Καὶ ποτὲ δὲ μπορέσατε νὰ ρίξετε τὸ πνεῦμα σας σ' ἓνα λάκκο ἀπὸ χιόνι: δὲν εἴσαυτε ἀρκετὰ θερμοὶ γιὰ κάτι τέτοιο! Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ξέρετε καὶ τὰ θέλητρα τῆς παγωνιάς του.

Σ' ὄλα, ὁμῶς, μοῦ εἴστε πάρα πολὺ οἰκεῖοι μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τῆ σοφία τὴν καταντήσατε πολλὰς φορές φτωχοκομεῖο καὶ νοσοκομεῖο γιὰ κακοὺς ποιητές.

Δὲν εἴσαυτε ἀετοί: γι' αὐτὸ καὶ δὲ μάθατε τὴν εὐτυχία τοῦ πνευματικοῦ τρόμου. Κι ὅποιος δὲν εἶναι πουλὶ δὲν πρέπει νὰ χτίζει τὸ φῶλιά του πάνω ἀπὸ βάραθρα.

Μοῦ φαίνεστε χλιαροί: μὰ κάθε βαθιὰ γνώση κυλᾶ ψυχρή. Παγερά ἔναι τὰ πιὸ βαθιὰ πηγάδια τοῦ πνεύματος: ἓνα δρόσισμα τῶν ζεστῶν χεριῶν κ' ἐκεῖνων ποῦ ἐνεργοῦν.

Μοῦ στέκεστε ἐδῶ σεβαστοὶ κι ἀλύγιστοι καὶ μὲ ἴσιες ράχες, ὦ φημισμένοι σοφοί! — δὲ σᾶς σπρώχνει κανεὶς δυνατὸς ἄνεμος καὶ θέληση.

Ποτὲ δὲν εἶδατε πανὶ νὰ πλέει στὴ θάλασσα, καμπυλωμένο καὶ φουσκωμένο καὶ νὰ ριγεῖ ἀπὸ τὴν ὄρμη τοῦ ἀνέμου;

Ἡ σοφία μου πλέει πάνω στὴ θάλασσα, σὰν τὸ πανί, ριγώντας κάτω ἀπὸ τὴν ὄρμη τοῦ πνεύματος — ἡ ἄγρια σοφία μου!

Μὰ ἐσεῖς δούλοι τοῦ λαοῦ, ὦ φημισμένοι σοφοί, — πῶς θὰ μ π ο ρ ο ὕ σ α τ ε νὰ ρθῆτε μαζί μου!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΤΟ ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Εἶναι νύχτα: τώρα μιλοῦν πιὸ δυνατὰ ὅλες οἱ ἀναβρύζουσες πηγές. Κ' ἡ ψυχὴ μου εἶναι μιὰ ἀναβρύζουσα ψυχὴ.

Εἶναι νύχτα: Τώρα μόνο ξυπνοῦν ὅλα τὰ τραγούδια τῶν ἐρωτευμένων. Κ' ἡ ψυχὴ μου εἶναι τὸ τραγούδι ἐνὸς ἐρωτευμένου.

Κάτι ἀνειρήνευτο κι ἀσώπαστο εἶναι μέσα μου: θέλει νὰ ξεσπάσει. Μιὰ λαχτάρα γι' ἀγάπη εἶναι μέσα μου, ποῦ ἡ ἴδια μιλά τὴ γλῶσσα τῆς ἀγάπης.

Είμαι φῶς: ἄχ, νὰ ἦμουν νύχτα! Μὰ ἡ μοναξιά μου εἶναι τ' ὅτι εἶμαι περιζωσμένος ἀπὸ φῶς.

Ἄχ, νὰ ἦμουν σκοτεινὸς καὶ νυχτερινός! Πόσο θὰ 'θελα νὰ πιῶ ἀπὸ τοὺς μαστοὺς τοῦ φωτός!

Ἀκόμα καὶ τὰ ἴδια ἐσᾶς θὰ 'θελα νὰ εὐλογήσω, ὦ μικρὰ σπιθιστὰ ἀστέρια καὶ φωτεινὰ σκουλήκια ἐκεῖ πάνω! — καὶ θὰ ἦμαι μακάριος ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ θὰ μοῦ χαρίζατε.

Μὰ ζῶ μέσα στὸ δικό μου φῶς, καταπίνω πάλι τῆς φλόγες ποὺ ξεπηδοῦν ἀπὸ μέσα μου.

Δὲ γνωρίζω τὴν εὐτυχία ἐκείνου ποὺ παίρνει· καὶ πολλές φορές ὄνειρεύτηκα πὼς ἡ κλεψιά θὰ πρέπει νὰ ἦναι εὐδαιμονικώτερη ἀπὸ τὸ πάρσιμο.

Φτώχεια μου εἶναι τὸ νὰ μὴ ξεκουράζεται ποτὲ τὸ χέρι μου ἀπὸ τὸ νὰ δωρίζει· φθόνος μου εἶναι τὸ νὰ βλέπω μάτια γιομάτα ἀναμονὴ καὶ τὶς φωτισμένες νύχτες τοῦ πόθου.

᾽Ω δυστυχία ὄλων τῶν δωρητῶν! ᾽Ω σκοτείνιασμα τοῦ ἡλίου μου! ᾽Ω ἐπιθυμία τῆς ἐπιθυμίας! ᾽Ω ἀκόρεστη καὶ μέσα στὸν κόρο πείνα!

Παίρνουν ἀπὸ μένα: μὰ ἀγγίζω καὶ τὶς ψυχές τους; Μιὰ ἄβυσσος εἶναι ἀνάμεσα στὸ Δίδω καὶ στὸ Παίρνω· κι' ἡ πιὸ μικρὴ ἄβυσσος εἶναι αὐτὴ ποὺ δυσκολώτερα γεφυρώνεται.

Μιὰ πείνα γεννιέται ἀπὸ τὴν Ὀμορφιά μου: θὰ 'θελα νὰ κάνω κακὸ σὲ κείνους ποὺ φώτισα, θὰ 'θελα νὰ ληστέψω ἐκείνους ποὺ τοὺς ἔκανα δῶρα: — ἔτσι πεινῶ τὴν κακία.

Νὰ τραβῶ πίσω τὸ χέρι μου, ὅταν μοῦ δίνετε τὸ χέρι σας· νὰ κοντοστέκομαι ὡς τὸν καταρράκτη, ποὺ κοντοστέκεται καὶ στὸ πέσιμό του: — ἔτσι πεινῶ τὴν κακία.

Τέτοιες ἐκδικήσεις στοχάζεται ἡ ἀφθονία μου: τέτοιες δολιότητες ἀναβρῦζουν ἀπὸ τὴ μοναξιά μου.

Ἡ εὐτυχία μου νὰ δωρίζω πέθανε ἀπὸ τὸ νὰ δωρίζω, ἡ ἀρετὴ μου κουράστηκε κ' ἡ ἴδια ἀπὸ τὴν ἀφθονία της!

Αὐτὸς ποὺ δωρίζει πάντα, κινδυνεύει νὰ γίνῃ ξεδιάντροπος· αὐτὸς ποὺ μοιράζει πάντα, κάνει κάλους στὰ χέρια καὶ στὴν καρδιά ἀπὸ τὸ πολὺ μοίρασμα.

Ἀπὸ τὰ μάτια μου δὲν ἀναβρῦζουν πιὰ δάκρυα μπροστὰ στὴ ντροπὴ αὐτῶν ποὺ γυρεύουνε. Τὸ χέρι μου ἔγινε πολὺ σκληρὸ γιὰ τὸ τρεμούλιασμα τῶν γιομάτων χεριῶν.

Τί ἔγιναν τὰ δάκρυα τῶν ματιῶν μου καὶ τὸ χνούδι τῆς καρδιάς μου; ᾽Ω μοναξιά ὄλων τῶν δωρητῶν! ᾽Ω σιωπὴ κάθε φωτοδότη!

Πολλοὶ ἡλιοὶ κυκλοφέρνουν στὸ ἔρημο διάστημα: σὲ κάθε τι ποὺ εἶναι σκοτεινὸ μιλοῦν μὲ τὸ φῶς τους, — σὲ μένα δὲ μιλοῦν!

᾽Ω, τούτῃ ἔω εἶναι ἡ ἐχρότητα τοῦ φωτὸς πρὸς κάθε τι ποὺ δίδει φῶς: ἀνήλεα ἀκολουθεῖ τὴν τροχιά του.

Ἄδικος ὡς τὰ βάθη τῆς καρδιάς του πρὸς κάθε τι ποὺ δίδει φῶς, παγερὸς πρὸς ὄλους τοὺς ἡλίους—ἔτσι ὁδοιπορεῖ κάθε ἥλιος.

Θύελλας ὅμοιοι πετοῦν οἱ ἥλιοι μέσα στὴν τροχιά τους, σὺτὴ ἔναι ἡ πορεία τους. Τὴν ἀνηλεῆ θέλησή τους ἀκολουθοῦν, αὐτὴ ἔναι ἡ παγερότητά τους.

Ὦ, μόνον ἐσεῖς, ὦ Σκοτεινοί, ὦ Νυχτερινοί, εἶστε ἐκεῖνοι ποὺ δημιουργοῦν θερμότητα ἀπὸ κάθε τι ποὺ δίδει φῶς! Ὦ, μόνον ἐσεῖς πίνετε γάλα καὶ δροσιὰ ἀπὸ τοὺς μαστοὺς τοῦ φωτός!

Ἄχ, πάγος εἶναι γύρω μου, τὸ χέρι μου καίεται ἀγγίζοντας στὸ παγερό! Ἄχ, μέσα μου εἶναι μιὰ δίψα ποὺ λαχταρᾷ τὴ δίψα σας!

Εἶναι νύχτα: νὰ πρέπει νὰ ἔμαι φῶς! Καὶ δίψα γιὰ τὸ νυχτερινό! Καὶ μοναξιά!

Εἶναι νύχτα: σὰν πηγὴ ἀναβλύζει τώρα ἡ ἐπιθυμία μου — καὶ διψᾷ νὰ μιλήσει.

Εἶναι νύχτα: τώρα μιλοῦν πιὸ δυνατὰ ὅλες οἱ ἀναβρύζουσες πηγές. Κ' ἡ ψυχὴ μου εἶναι μιὰ ἀναβρύζουσα πηγὴ κι αὐτή.

Εἶναι νύχτα: τώρα μόνον ξυπνοῦν ὅλα τὰ τραγούδια τῶν ἐρωτευμένων. Κ' ἡ ψυχὴ μου εἶναι τὸ τραγούδι ἑνὸς ἐρωτευμένου.

Ἔτσι τραγούδησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

ἘΝΑ βράδι ὁ Ζαρατούστρα πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ δάσος μὲ τοὺς μαθητὲς του· καὶ καθὼς ἀναζητοῦσε καμιὰ πηγὴ, γιὰ δῆς, ἔφτασε ξαφνικὰ σ' ἕνα πράσινο λειβάδι, γυροτριγυρισμένο ἀπὸ δέντρα καὶ ἤσυχα θάμνα: στὸ λειβάδι αὐτὸ χορεύανε κορίτσια μεταξὺ τους. Μόλις τὰ κορίτσια ἀναγνώρισαν τὸν Ζαρατούστρα, παράτησαν τὸν χορό· μὰ ὁ Ζαρατούστρα προχώρησε μὲ φιλικὲς χειμονεμίες πρὸς τὸ μέρος τους κ' εἶπε τὰ λόγια αὐτά:

«Μὴ σταματᾶτε τὸ χορό, ὦ χαριτωμένα κορίτσια! Δὲν ἦρθε κοντά σας κανένας ταραξίας μὲ κακὸ μάτι, οὔτε καὶ κανένας ἐχθρὸς κοριτσιῶν.

Μεσολαβῶ γιὰ τὸ Θεὸ στὸν διάβολο: μὰ ὁ διάβολος εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς βαρύτητας. Πῶς θὰ μποροῦσα, ὦ ἀνάλαφρες, νὰ ἔμαι ἐχθρὸς τῶν θεϊκῶν χορῶν; Ἡ τῶν κοριτσιστικῶν ποδιῶν μὲ τὰ ὄμορφα σφυρά;

Εἶμαι, ἀλήθεια, ἕνα δάσος καὶ μιὰ νύχτα σκοτεινῶν δέντρων: μὰ ὅποιος δὲ φοβᾶται τὴ σκοτεινιά μου βρίσκει καὶ κρεμαστὲς τριανταφυλλιές κάτω ἀπ' τὰ κυπαρίσσια μου.

Βρίσκει ἀκόμα καὶ τὸν μικρὸ Θεό, ποὺ εἶναι ὁ πιὸ ἀγοπημένος τῶν κοριτσιῶν: πλαγιάζει πλάι στὴν πηγὴ, γαλήνιος, μὲ κλεισμένα μάτια.

Ἀληθινὰ, μέσα στὴ φωτεινὴ μέρα ἀποκοιμήθηκεν ὁ χασομέρης! Θὰ πολυκυνήγησε, χωρὶς ἄλλο, πεταλούδες!

Μὴ μοῦ θυμώνετε ὠραῖες χορεύτριες, ἂν μαλώσω λίγο τὸν μικρὸ Θεό! Θὰ φωνάξει, βέβαια, καὶ θὰ κλάψει, — ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ κλάμμα του ἀκόμα ὑπάρχει γέλιο!

Καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια θὰ σᾶς ζητήσῃ ἕναν χορό· κι ὁ ἴδιος ἐγὼ θὰ τραγουδήσω ἕνα τραγούδι γιὰ τὸν χορό του:

“Ἐνα τραγούδι τοῦ χοροῦ καὶ μιὰ σάτυρα γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀαρύτητας, τὸν ὑψιστὸ μεγαλοδυναμώτατο διάβολό μου, ποὺ λένε γι’ αὐτὸν πὼς εἶναι «ὁ κύριος τοῦ κόσμου.»

Καὶ τὸ τραγούδι ποὺ τραγούδησε ὁ Ζαρατούστρα καθὼς ὁ Ἔρωτας καὶ τὰ κορίτσια χόρευαν εἶναι τοῦτο δῶ:

ΣΤΑ μάτια σου κοίταξα τώρα σπερνά, ὦ ζωή! Καὶ μοῦ φάνηκε πὼς ξαφνικὰ γκρεμίστηκα σ’ ἀκαταμέτρητη ἄβυσσο.

Μὰ ἐσύ μὲ τράθηξες ἔξω μὲ χρυσὸ ἀγγίστρι· κοροϊδευτικὰ γέλασες καθὼς σ’ ὠνόμασα ἀκαταμέτρητη.

«Ἔτσι μιλοῦν ὄλα τὰ ψάρια, εἶπες· ὅ,τι δὲ μποροῦν νὰ μετρήσουν εἶναι ἀκαταμέτρητο.

Ἄλλ’ εἶμαι μόνον ἄστατη κι ἄγρια καὶ σ’ ὄλα γυναῖκα, καὶ καθόλου ἐνάρετη:

ἂν καὶ γιὰ σᾶς τοὺς ἄντρες λέγομαι «ἡ βαθιά» ἢ «ἡ πιστή», «ἡ μυστηριώδης».

Μὰ οἱ ἄνδρες ἐσεῖς μᾶς ἀποδίδετε πάντα τὶς ἴδιες σας τὶς ἀρετές, — ἄχ, ἐνάρετοι ἐσεῖς!»

Ἔτσι γελοῦσεν, ἡ ἄπιστη· μὰ ποτὲ δὲν τὴν πιστεύω οὔτε αὐτὴ οὔτε τὸ γέλιο τῆς, ὅταν κακολογεῖ τὸν ἑαυτὸ τῆς.

Καὶ καθὼς συνομιλοῦσα μὲ τὴν ἄγρια σοφία μου, μοῦ εἶπε ὀργισμένη: «Θέλεις, ἐπιθυμεῖς, ἀγαπᾶς, γι’ αὐτὸ μόνον ἐγκωμιάζεις τὴ ζωή!»

Σχεδὸν θὰ τῆς ἀπαντοῦσα ἄσκημα καὶ θὰ τῆς ἔλεγα τὴν ἀλήθεια τῆς ὀργισμένης· καὶ δὲ μπορεῖ ν’ ἀπαντήσῃ κανεὶς πρὸ ἄσκημα, ὅσο ὅταν «λέει τὴν ἀλήθειαν» στὴ σοφία του.

Ἔτσι ἔχουν ἀκριδῶς τὰ πράγματα ἀνάμεσα σὲ μᾶς τοὺς τρεῖς. Βαθιά ἀγαπῶ μόνον τὴ ζωή — καί, ἀληθινά, τότε προπάντων, ὅταν τὴν μισῶ!

Μ’ ἂν εἶμαι καλὸς μὲ τὴ σοφία μου, πολὺ καλός, μάλιστα, συχνά: αὐτὸ συμβαίνει γιὰτὶ μοῦ θυμίζει πάρα πολὺ τὴ ζωή!

Ἔχει τὰ μάτια τῆς, τὸ γέλιο τῆς καὶ μάλιστα τὸ χρυσὸ ἀγκιστράκι τῆς: τί νὰ κάνω ἀφοῦ μοιάζουμε τόσο πολὺ μεταξύ τους αὐτὲς οἱ δύο;

Κι ὅταν ἡ ζωὴ μὲ ρώτησε κάποτε: Ποιὰ εἶναι, λοιπόν, αὐτὴ ἡ σοφία; — ἀποκρίθηκα μὲ πολλὴ ζέση: «Ἄχ, ναί! ἡ σοφία!»

Τὴ διψοῦν μὰ δὲν τὴ χορταίνουν, τὴ βλέπουν κάτω ἀπὸ πέπλα, τὴν ἀγγίζουν κάτω ἀπὸ δίχτυα.

Εἶναι ὁμορφή; Ποιὸς ξέρει! Μὰ κ’ οἱ γεροντώτεροι κυπρίνοι δαγκώνουν ἀκόμη τὰ δολώματά τῆς.

Εἶναι ἄστατη καὶ πεισματάρικη τὴν εἶδα πολλές φορές νὰ δαγκάνει τὰ χεῖλη τῆς καὶ νὰ μπερδεύει μὲ τὸ χτένι τῆς τὰ μαλλιά τῆς.

Ἴσως εἶναι κακὴ καὶ ψεύτικη καὶ σ’ ὄλα γυναῖκα· μὰ ὅταν

κακολογεῖ τὸν ἑαυτὸ τῆς, τότε ἀκριβῶς εἶναι περισσότερο γοητευτική.»

Ὅταν τὰ εἶπα αὐτὰ στὴν ζωὴ, ἐκείνη γέλασε μὲ κακία καὶ ἔκλεισε τὰ μάτια. «Μὰ γιὰ ποιὸν μιλάς, ἀλήθεια; εἶπε. Γιὰ μένα μήπως;

Κι ὅν εἶχες δίκιο, — λέει κανεὶς τέτοια πράγματα καταπρόσωπο; Μὰ μίλησέ μου τώρα, ἀλήθεια, καὶ γιὰ τὴ σοφία σου!»

Ἄχ, καὶ πάλι ἀνοιξες τὰ μάτια σου, ὦ ἀγαπημένη ζωὴ! Καὶ σὲ ἀκαταμέτρητη ἄβυσσο μου φάνηκε πάλι πῶς ἔπεφτα.

ΕΤΣΙ τραγούδησεν ὁ Ζαρατούστρα. Μὰ ὅταν τέλειωσεν ὁ χορὸς κ' ἔφυγαν τὰ κορίτσια, τὸν ἔπιασε θλίψη.

«Ὁ ἥλιος πάει ὧρα τώρα ποὺ βασιλέψε, εἶπε στὸ τέλος· τὸ λειβάδι εἶναι ὑγρό, ἀπὸ τὰ δάση κατεβαίνει ἀγιάζι.

Κάτι ἄγνωστο ὑπάρχει γύρω μου ποὺ μὲ κοιτάζει σκεφτικά. Τί! Ζεῖς ἀκόμα, Ζαρατούστρα;

Γιατί; Πρὸς τί; Ἀπὸ ποῦ; Γιὰ ποῦ; Ποῦ; Πῶς;

Δὲν εἶναι τρέλλα, νὰ ζεῖς ἀκόμα;

Ἄχ, φίλοι μου, τὸ βράδι εἶναι αὐτὸ ποὺ ἀναρωτιέται μέσα μου. Συγχωρέσετέ μου τὴ θλίψη μου!

Βράδιασε; συγχωρέσετέ μου το ποὺ βράδιασε!»

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

«ΕΚΕΙ ἔναι τὸ νησὶ τῶν τάφων, τὸ σιωπηλό· ἐκεῖ ἔναι κ' οἱ τάφοι τῆς νειότης μου. Ἐκεῖ θέλω νὰ πᾶω ἕνα στεφάνι ἀμάραντο τῆς ζωῆς.»

Ἔτσι ἀποφασίζοντας μέσα στὴν καρδιά μου ἔφυγα πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα.

ὦ τῆς νειότης μου πρόσωπα καὶ φαντάσματα! ὦ βλέμματα τῆς ἀγάπης ὅλα, ὦ θεϊκὲς στιγμές! Πῶς μου πεθάνατε τόσο γρήγορα! Σᾶς συλλογίζομαι σήμερα, ὅπως τοὺς πεθαμένους μου

Ἀπὸ σᾶς, ἀγαπημένοι νεκροὶ μου, μοῦ ἔρχεται ἕνα γλυκὸ ὄσφρωμα, ποὺ ἀλαφρώνει τὴν καρδιά μου καὶ τὰ δάκρυά μου. Ἀληθινά, ἀναστατώνει κι ἀλαφρώνει τὴν καρδιά τοῦ μοναχικοῦ ταξιδευτῆ.

Πάντα εἶμαι ὁ πιὸ πλούσιος κι ὁ πιὸ ἀξιοζήλευτος — ἐγώ, ὁ πιὸ μοναχικός! Γιατὶ σᾶς εἶχα, ἀλήθεια, καὶ μ' ἔχετε ἀκόμα: πῆτε μου, σὲ ποιὸν ἔπεσαν, ὅπως σὲ μένα, τέτοια χρυσὰ μῆλα ἀπὸ τὸ δέντρο;

Πάντα εἶμαι ὁ κληρονόμος τῆς ἀγάπης σας καὶ πλούσιος σὲ γῆ, κι ἀνθίζω σ' ἀνάμνησή σας πολύχρωμες ἀκαλλιέργητες ἀρετές, ὦ οἱ πιὸ ἀγαπημένοι μου ἑσεῖς!

Ἄχ, ἤμασταν φτιαγμένοι γιὰ νὰ μείνουμε κοντὰ ὁ ἕνας στὸν

ἄλλον, ὦ γλυκά, παράξενα θαύματα! Κ' ἐρχόσασταν σὲ μένα καὶ στὴν ἐπιθυμία μου ὄχι πουλιῶν τρομαγμένων ὁμοία — ὄχι, μὰ ἐμπιστεμμένα πρὸς τὸν ἐμπιστεμένο!

Ναί, φτιαγμένες γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη, ὅπως ἐγώ, καὶ γιὰ τὶς τρυφερὲς αἰωνιότητες: πρέπει κατὰ τὴν ἀπιστία σας νὰ σᾶς ὀνομάσω, ὦ θεϊκὰ βλέμματα καὶ στιγμές: δὲν ἔμαθα κανένα ἄλλο ὄνομα ἀκόμα.

Ἀληθινά, πολὺ γρήγορα μοῦ πεθάνετε, ὦ φευγαλέες! Δὲ μ' ἀποφύγατε, δὲ σᾶς ἀπόφυγα, ὅμως: ἄθῳοι κ' ἐσεῖς κ' ἐγὼ στὴν ἀπιστία μας εἴμαστε.

Γιὰ νὰ μὲ σκοτώσουν σᾶς ἔπνιξαν, ὦ γλυκοκέλαδα πουλιὰ τῶν ἐλπίδων μου! Ναί, σὲ σᾶς, ὦ πολυφίλητά μου, ἔρριχνε πάντα τὴ σαίτα τῆς ἢ κακία — γιὰ νὰ βρεῖ τὴν καρδιά μου!

Καὶ τὴ βρῆκε! Μὰ πάντα μοῦ εἶστε ὅ,τι ἀγαπῶ πιότερο, τ' ἀγαθὰ μου, ἢ περιουσία μου: γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πεθάνετε πάνω στὰ νειάτα σας καὶ πολὺ νωρίς!

Σημάδεψαν μὲ τὴ σαίτα τους τὸ πιὸ τρωτὸ μέρος μου: εσᾶς, ποῦ τὸ δέρμα σας εἶναι χνούδι, καὶ πιὸ πολὺ τὸ χαμόγελό σας ποῦ πεθαίνει κάτω ἀπὸ ἓνα βλέμμα!

Μὰ θέλω νὰ πῶ τούτον δῶ τὸ λόγο στοὺς ἐχθροὺς μου: τί 'ναι ὁ φόνος ἀνθρώπου μπροστὰ σ' αὐτὸ ποῦ μοῦ κάνατε!

Αὐτὸ ποῦ μοῦ κάνατε εἶναι χειρότερο ἀπὸ κάθε φόνο ἀνθρώπου· μοῦ πήρατε τὸ ἀνεπίστρεπτο: — αὐτὸ σᾶς λέγω, ἐχθροί μου!

Σκοτώσατε, ἀλήθεια, τὰ πρόσωπα τῆς νειότης μου καὶ τὰ πιὸ ἀγαπημένα θαύματα! Μοῦ πήρατε τοὺς συντρόφους τῶν παιγνιδιῶν μου, τὰ μακάφια πνεύματα! Στὴ μνήμη τους ἀποθέτω τούτο τὸ στεφάνι κι αὐτὴ τὴν κατάρα.

Τὴν κατάρα αὐτὴ, ἐναντίον σας, ἐχθροί μου! Γιατὶ κάνατε σύντομη τὴν αἰωνιότητά μου, σὰν ἓναν σπασμένον μέσα στὴ νύχτα ἦχο! Μόλις-μόλις ποῦ μοῦ ἦρθε σὰν ἀνάθλημα θεϊκοῦ ματιοῦ — σὰν στιγμή.

Ἔτσι, σὲ καλὴν ὥρα, μοῦ μίλησε κάποτε ἡ καθαρότητά μου: «ὄλα τὰ ὄντα πρέπει νὰ μοῦ εἶναι θεϊκά.»

Τότε ὀρμήσατε πάνω μου μὲ βρώμικα φαντάσματα· ἄχ, ποῦ νὰ πέταξε ἄραγε ἐκείνη ἡ καλὴ ὥρα;

«Κάθε μέρα πρέπει νὰ μοῦ εἶναι ἱερὴ» — ἔτσι μίλησε κάποτε ἡ σοφία τῆς νειότης μου: ἀληθινά, ἓνας χαρούμενης σοφίας λόγος!

Μὰ ξαφνικὰ μοῦ κλέψατε, ἐσεῖς ἐχθροί μου, τὶς νύχτες μου καὶ τὶς πουλήσατε σ' αἴπνο μαρτύριο: ἄχ, ποῦ νὰ πέταξε ἄραγε ἐκείνη ἡ χαρούμενη σοφία;

Ἐναν ἄλλον καιρὸ λαχταροῦσα νὰ δῶ εὐνοϊκὰ σημάδια στὰ πουλιὰ: ξαφνικὰ φέρατε πάνω ἀπὸ τὸ δρόμο μου μιὰ τερατώδη κουκουβάγια, ἀπαίσια. Ἄχ, ποῦ πέταξε ξαφνικὰ ἡ τρυφερὴ λαχτάρα μου;

Ἐναν ἄλλον καιρὸ ὠρκίστηκα ν' ἀπαρνηθῶ κάθε ἀηδία:

Ξαφνικὰ μεταμορφώσατε κάθε κοντινὸ καὶ γειτονικὸ μου σὲ ἀπό-
στημα. Ἄχ, ποῦ πέταξε ξαφνικὰ ὁ πιὸ εὐγενικὸς ὄρκος μου;

Σὰν τυφλὸς ἀκολούθησα κάποτε μακάριους δρόμους: τότε
μου πετάξατε ρῦπο στὸ δρόμο τοῦ τυφλοῦ: καὶ τώρα μ' ἀηδιάζει
τὸ παλιὸ μονοπάτι τοῦ τυφλοῦ.

Κι ὅταν πανηγύρισα τὸ πιὸ δύσκολό μου, τῆ νίκη μου πάνω
στὸν ἑαυτό μου: τότε κάνατε ἐκείνους ποὺ μ' ἀγαποῦσαν νὰ φω-
νάξουν ὅτι τοὺς ἔκανα τὸ μεγαλύτερο κακό.

Ἀληθινά, αὐτὸ κάνατε πάντα: μοῦ φαρμακώνετε τὸ καλύ-
τερο μέλι μου καὶ τὴν ἐργαστικότητα τῶν καλύτερων μελισσῶν μου.

Στὴ φιλελεημοσύνη μου στείλατε πάντα τοὺς πιὸ θρασεῖς
ζητιάνους: γύρω ἀπὸ τὴ συμπόνια μου μαζέψατε πάντα τοὺς πιὸ
ἀγιάτρευτους ξεδιάντροπους. Ἔτσι πληγώσατε τὶς ἀρετὲς μου
στὴν πίστη τους.

Κι ὅταν ἐπρόσφερα θυσία ὅ,τι εἶχα πιὸ ἱερό: ἡ «εὐλάβειά»
σας ἔτρεξε νὰ προσφέρει τὶς πιὸ παχιᾶς προσφορὲς τῆς: ἔτσι,
ποὺ οἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ λίπους σας ἔπνιγε ὅ,τι ἱερώτερο εἶχα.

Καὶ κάποτε θέλησα νὰ χορέψω, ὅπως δὲ χόρευα ποτέ: θέ-
λησα νὰ χορέψω πέρα ἀπ' ὅλους τοὺς οὐρανοὺς. Τότε ἀποπλα-
νήσατε τὸν πιὸ ἀγαπημένο μου τραγουδιστὴ.

Καὶ τραγούδησε ἕναν θλιβερά, σκοτεινὸ σκοπὸ: ἄχ, σὰ
σκυθρῶπὸ κόρνο ἀντήχησε στ' αὐτιά μου!

Φονικὲ τραγουδιστὴ, ὄργανο τῆς κακίας, ἀθωάτατε! Ἦ-
μουν ἔτοιμος κιόλας γιὰ τὸν καλύτερο χορὸ μου: τότε σκότωσες
μὲ τοὺς ἤχους σου τὴ μαγεία μου!

Μόνο στὸν χορὸ μπορῶ νὰ πῶ τὴν παραβολὴ τῶν πιὸ ὑψη-
λῶν πραγμάτων: — καὶ τώρα ἡ πιὸ ὑψηλὴ παραβολὴ μου ἔμεινε
ἀνείπωτη στὰ μέλη μου!

Ἀνείπωτη κι ἀλύτρωτη ἔμεινε ἡ πιὸ ὑψηλὴ ἐλπίδα μου! Καὶ
πέθαναν ὅλα τὰ πρόσωπα κ' οἱ παρηγοριᾶς τῆς νειότης μου!

Πῶς τὸ ἀντεξα μόνο; Πῶς πέρασα καὶ ξεπέρασα τέτοιες
στιγμές; Πῶς ἀναστήθηκε πάλι ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τέτοιους τάφους;

Ναί, κάτι ποὺ δὲν πληγώνεται, ποὺ δὲ θάβεται εἶναι μέσα
μου, κάτι ποὺ ἀνατινάζει βράχους: ἡ θ έ λ η σ ή μ ο υ. Σιωπηλὴ
πάει κι ἀναλλοίωτη μέσα ἀπὸ τὰ χρόνια.

Τὸ βῆμα τῆς θέλει νὰ βαδίσει μὲ τὰ πόδια μου, ἡ γριά μου
θέληση: σκληρόκαρδη εἶναι ἡ γνώμη τῆς καὶ δὲν πληγώνεται.

Μόνο στὴ φτέρνα μου δὲν πληγώνομαι. Πάντα ζεῖς κ' εἶσαι
ὁμοια τοῦ ἑαυτοῦ σου, ὦ ἡ πιὸ ὑπομονευτικὴ ἐσύ! Πάντα περνᾶς
μέσα ἀπ' ὅλους τοὺς τάφους!

Μέσα σου ζεῖ ἀκόμα, ἐπίσης, τὸ ἀλύτρωτο τῆς νειότης μου
καὶ σὰν ζωὴ καὶ νεότητα κάθεσαι ἐλπίζοντας, ἐδῶ, πάνω στὰ
κίτρινα ἐρείπια τῶν τάφων.

Ναί, εἶσαι γιὰ μένα ὅλων τῶν τάφων γκρεμιστής: Χαίρε, θέ-
λησή μου! Καὶ μόνον ὅπου ὑπάρχουν τάφοι ὑπάρχει ἀνάσταση.

Ἔτσι τραγούδησεν ὁ Ζαρατούστρα.